

Abordări ale interculturalității în noile programe școlare la limba și literatura română

prof. Diana Popa,

Colegiul Național "Mihai Eminescu" Oradea

Preocuparea pentru componenta culturală este o constantă a noilor programe școlare, concretizată la nivelul mai multor discipline pentru gimnaziu. Programa școlară urmărește *formarea elevilor ca persoane capabile să valorizeze propria cultură și să aprecieze pozitiv diferite alte culturi ce se regăsesc într-o societate interculturală*¹. La disciplina Limba și literatura română, la care dimensiunea interculturală a fost tratată ca o competență nouă, competența 5, se referă la: *Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional. Această competență urmărește dezvoltarea personală a elevilor, prin conștientizarea profilului identitar și implică explorarea unor realități lingvistice și culturale care au modelat și modelează limba pe care o vorbim și cultura în care trăim*².

Pentru profesorul de limba și literatura română, posibilitățile de concretizare a acestor competențe sunt numeroase și variate. La clasa a V-a, accentul cade pe asocierea experiențelor de viață și de lectură ale elevilor cu acelea provenind din alte culturi, precum și pe identificarea valorilor culturale transmise de textele unor autori români, în vreme ce, la clasa a VI-a, competențele specifice extind orizontul investigației asupra obiceiurilor și tradițiilor românești, precum și ale comunităților etnice de pe teritoriul țării noastre, urmărind și analiza unor elemente comune identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare.

Urmând sugestiile metodologice oferite de programă, propunem un scenariu didactic pentru clasa a VI-a, cu tema *Comunitățile românești din diaspora*, într-o abordare interdisciplinară - din perspectivă lingvistică, literară, istorică, geografică și economică – a unei problematici complexe, și anume a migrației românilor dincolo de granițele țării.

Obiectivele urmărite sunt definirea unor cuvinte noi (*diaspora, a emigra, a imigra*), lectura și interpretarea textelor multimodale (*hartă, știre TV*) și a celor discontinue (*grafic, diagramă*), reflectarea asupra integrării într-o altă comunitate.

Activitățile de evocare pot avea ca punct de pornire:

^{1***}, Programa școlară pentru disciplina Educație socială, Clasele a V-a - a VIII-a, p.2

^{2***}, Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, Clasele a V-a - a VIII-a, p.27

1) Analiza unui hărți cu țările Europei/ ale lumii. Elevii primesc post-it-uri sub formă de steguleț, pe care le lipesc în dreptul țărilor vizitate. Precizează apoi limba / limbile oficiale vorbite în fiecare din țările Europei. Profesorul de geografie (dacă este prezent) poate solicita și alte informații, precum numirea capitalei acestor țări, stema, populația etc. Unele informații vor fi utile în etapa următoare, de constituire a sensului. Urmează discuții libere despre impresiile personale în legătură cu țările vizitate, despre motivele pentru care au depășit granițele țării, despre emoțiile reîntoarcerii în țară și în sânul familiei / al comunității etc.

2) Profesorul de limba română sau cel de istorie (dacă este prezent) valorifică experiența culturală a elevilor, în cadrul unei discuții libere despre comunități care, de-a lungul istoriei, au migrat dintr-un teritoriu într-altul. De pildă, comunitatea evreiască, risipită în afara Palestinei, în urma captivității babiloniene (sec. al VI-a î. Hr.) și, mai târziu, a căderii Ierusalimului (70 d. Hr.). Este momentul potrivit în care se explică originea și sensurile cuvântului *diaspora*, precum și extinderea înțelesului său, care cuprinde astăzi orice *grup etnic aflat în afara granițelor țării de origine*³. Li se explică elevilor și alți termeni, precum *a emigra* și *a imigra*.

Constituirea sensului se va realiza utilizând ca text-suport o știre despre diaspora românească, disponibilă la sursa: <https://www.youtube.com/watch?v=j0IU3s1JPOg>

Știrea a fost atent selectată, în funcție de tema abordată, dar și de varietatea modalităților de transmitere a mesajului: pe lângă vocea reporterului, mesajul ajunge la telespectator prin hărți, grafice, scheme, diagrame și text scris.

Elevii urmăresc știrea de două ori, iar fișa de lucru va fi rezolvată de ei în timpul ascultării.

Itemii formulați sunt diverși, obiectivi și semiobiectivi, iar rezolvarea lor implică operarea cu informații și aplicarea unor competențe formate în cadrul mai multor discipline. De pildă, pentru rezolvarea itemului 3, cerințele **a – d**, elevii trebuie să recunoască steagurile țărilor menționate, iar la cerința **f**, pentru a răspunde corect, au de rezolvat o operație matematică.

³<https://dexonline.ro/definitie/diaspora>

FIȘĂ DE LUCRU

- evaluarea ascultării –

!!! Exercițiile se efectuează în timpul ascultării, elevii ascultă de două ori.

1. Ascultă știrea și decide dacă enunțurile de mai jos sunt adevărate sau false:

5.000.000 este cifra străinilor din România. **A / F**

În Regatul Unit se află 500.000 de români. **A / F**

Între 2007 și 2017, din diasporă au ajuns în România 25 mld. \$. **A / F**

Deficitul pe piața muncii din România este de 1.000.000 de oameni. **A / F**

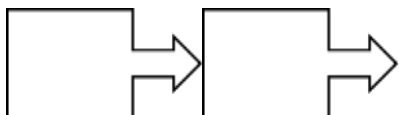
2. Ordonează secvențele următoare, conform ordinii în care apar în știre.

a. Între țările Europei, România are cel mai mare procent de locuitori plecați în alte țări.

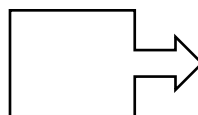
b. În Italia și Spania se află cei mai mulți români plecați peste graniță.

c. În 2017, populația plecată în afara României era de 19,7 %.

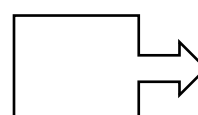
d. Banii trimiși în țară de românii din străinătate însumează 5 miliarde de \$.

1.

2.

3.

4.

3. Completează enunțurile cu informații care lipsesc, preluate din știre:

a. În Italia și Spania se află peste de români.

b. 644.000 este cifra românilor din

c. 200.000 este cifra românilor din

d. 123.000 este cifra românilor din

e. O consecință a plecării românilor în străinătate este că.....
.....

f. Din 2007 până 2017, procentul celor emigrați din România a crescut cu

Momentul de reflecție vizează, în special, antrenarea spiritului critic și analitic al elevilor asupra fenomenului complex al migrației românilor dincolo de granițele țării.

- Împărțiți pe echipe, elevii pot prezenta avantaje și dezavantaje ale stabilirii într-o altă țară decât cea de origine, exersând astfel structura și caracteristicile **textului argumentativ**.
- Ca o continuare firească, se poate realiza jocul didactic **Baloanele⁴**: elevii primesc câte două baloane și un post-it. Fiecare se gândește la comunitatea din care îi place/ i-ar plăcea să facă parte (din țară sau din afara ei) și scrie două trăsături ale acesteia pe bilețelul primit, lipit apoi pe tablă. Apoi, fiecare elev își umflă baloanele, pe care va scrie câte un obstacol / lanț care îl împiedică în realizarea visului, și le va lega de gleznă. În acest moment, elevilor li se spune că pot să-și înlăture lanțurile prin spargerea baloanelor. Urmează evaluarea activității, prin răspunsul la întrebările: De ce erau obstacolele / lanțurile atât de greu de desfăcut? De unde provine greutatea de a le înlătura? Credeți că unii oameni au mai multe obstacole / lanțuri decât alții? Cine sunt aceștia? Îi putem ajuta să rupă lanțurile? Care ar fi lanțurile celor plecați în străinătate? Dar ale membrilor din familiile acestora, rămași în țară?
- Tot în echipe, pot fi puși în situații de experimentare a integrării într-o asemenea comunitate. În acest scop, trebuie să își fixeze 5 pași pe care îi au de parcurs, pentru acomodarea cu o altă regiune, o altă limbă, o altă școală, alte tradiții etc.
- Exercițiul următor poate fi imaginarea unui **site web** aparținând comunităților de români din țări diferite (distribuite prin tragere la sorți grupelor prestabilite). Site-ul trebuie să cuprindă rubrici diferite, care cred că le-ar fi utile românilor din afara țării (de pildă: *instituții, locuri de muncă, timp liber, știri din țară* etc.).

În concluzie, a cincea competență introdusă în programele de limba și literatura română permite abordări numeroase, oferind deschideri înspre alte discipline, înspre alte culturi și îi

⁴ preluat din articolul Roxanei Ciobanu, „Jocul intercultural”, în revista „Perspective”, nr. 2 (36) / 2018, p 32.

pregătește pe elevi să se integreze armonios într-o societate multiculturală, prin cunoașterea, înțelegerea și respectul valorilor altor comunități.

Bibliografie:

***, *Programa școlară pentru disciplina Educație socială, Clasele a V-a - a VIII-a*

***, *Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, Clasele a V-a - a VIII-a*

***. *Revista „Perspective”, nr. 2 (36) / 2018.*

Sâmihăian, F., Dobra, S., Halaszi, M., Davidoiu Roman, A., Corcheș, H, *Limba și literatura română, Ghidul profesorului, clasa a VI-a*, Editura Art Educațional, 2018.